

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hoče sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, sprejema naročnine, izjeme in reklamacije.

Ruska revolucija in kmetijske vprašanje.

Devet mesecev že traja ruski prevrat, pa še ni dospel do količice urejenih razmer. Z zunanjim svetom so sicer sedanji revolucionarni mogotci sklenili do srede januarja segnajoče premirje, na znotraj pa niso mogli doseči pomirovljenja duhov. In ker duh vlada teho, se boj duhov razvija v boj teles: v Rusiji vlada meščanska, državljanska vojska. Zdaj se še ne more reči, katera stranka bo v tej borbi zmaga. S prevratom dne 7. novembra je prišel do oblasti najskrajnejši del ruskih socialistov, takozvani boljševiki. Boljševiška vlada si je sicer precej utrdila stališče, ne pa toliko, da bi tako trdno sedela v sedlu, da bi se je ne moglo vreči s konja. Da bi to preprečila in ohranila državne vajeti dolgo, če more, traja v svojih rokah, se je na vso moč zavzela, da osreči rusko ljudstvo z dvema velikima dobrinama, z mirom, ki bi naj končal grozote in težave vojske, in z rešitvijo kmetijskega vprašanja.

Vsaka država bistveno obstoja iz zemlje in ljudi, ki obdelujejo to zemljo. Zato pa je pravi način porazdelitve zemljišča in njegovega obdelovanja glavno vprašanje države in državnikov, ker je od rešitve tega vprašanja odvisen obstanek in napredek države.

To velja zlasti o Rusiji, ki je država poljedelcev. Po letu 1. 1897 je pripadalo na Ruskem nad 77% vsega prebivalstva kmetijskemu stanu, in ker živijo Kozaki in druga plemena v enakih razmerah, se sme dežel desetink vsega ruskega prebivalstva imenovati kmetijsko prebivalstvo. Zato pa je že od nekdaj na Ruskem igralo veliko vlogo agrarno vprašanje (od latinske besede ager = njiva). To vprašanje ima še dandanašnji v Rusiji drugo vsebino in večji obseg, kakor podrugod v Evropi.

Do druge polovice preteklega stoletja je vladalo med ruskimi kmeti podložništvo in nevolništvo, ki sega nazaj do začetka 17. stoletja, ter ga je zlasti povzročil car Peter Veliki. Sredi 19. stoletja je bila polovica celotnega zemljišča v rokah zelo mnogoštevilnega plemstva. Kmet je bil podložen in vezan na zemljo, kakor je obdeloval za graščaka. Le nekaj kmetov je bilo osebno svobodnih. Vrh tega je bilo nekaj svo-

bodnih občin z lastnim zemljiščem, zlasti med Kozaki. Od svojega prevelikega posestva je graščak oddajal v najem kos zemlje, katero so vašani skupno obdelovali in v gotovih presledkih porazdeljevali med posamezne moške člane. Tako je nastal mir — občinsko občinska zemljiška last. Ko se je 1. 1861 odpravilo tlačanstvo, je postal mir pravi lastnik svojega zemljišča in prejšnje gos odarstvo se je ohranilo v njem.

L. 1861 je velevažno v zgodovini ruskega kmetarja. Car Aleksander II. razumen in blagomiseln vladar, je z odredbo dne 3. marca omenjenega leta odpravil podložništvo ter osebno osvobodil okoli 23 milijonov kmetov. Osvobojeni kmetje so tudi dobili zemljišča. Porazdelilo se je takrat med kmete 116 milijonov desjetin (1 desjetina = skoraj 110 arov, nekako 2 orala), torej zemljiška površina v velikosti nemške države. Pri tej razdelitvi pa ni vladalo tisto načelo, kakor ga je porabila ruska revolucija l. 1789, da so se namreč veleposestva plemstva, krone in cerkve razdelila med kmete v njih samostojno in osebno last, temveč zemlja se je kmetom povečini podelila v skupno last. Ruski mir je postal posestnik zemlje, pa ne posamezni ruski kmet. Poleg mira pa je vedno tudi bilo mnogo samostojnih kmetov z osebno lastjo na zemljišču.

Med ruskimi kmeti so torej do najnovejšega časa povečini vladale te-le razmere: Posamezne kmetijske rodbine imajo samo hišo, vrt in dvorišče v svoji lasti; gozd, paša, ribištvo in lov je po skupnem svetu vsakemu domačinu odprt. Njive so razdeljene, pa ne za stalno. Poljedelsko zemljišče se po rodovitnosti razdeli v oddelke in ti oddelki se razdelijo v toliko enakih parcel, kolikor je rodbin, katerim se mora zemlja razdeliti. Delež, kateremu je deležnik umrl, pripade občini. Delitev parcel med posameznike se vrši po srečkanju različno, vsakih 6, 12 ali 15 let. V marsičem je ruska občinska last — mir prav koristna. Ohrani med ljudmi precejšnjo enakost in zadovoljnost, kajpada tudi nezadovoljnost. Ima pa tudi svoje težave. Pijanci in lenuhi delajo občinam veliko preglavico, ker zanemarijajo obdelovanje svojih parcel in tako škodujejo celi občini. Druga težava pa je ta, ker ima kmet po tem sestavu jako malo svobode. Občina, ob kmetijski oprostitvi in dodelitvi zemljiške lasti obremenjena z odkupnino, ima celo vrsto pravic do imetja in do osebe svojih članov. Razdel-

jevanje ima občinsko zemljišče; kmetom, ki so zaslužili s plačevanjem davkov, lahko odtegne porabo jim oddane zemlje; izstop iz ene občine v drugo sme otežkočiti z različnimi pogoji ali celo prepovedati. Z enakomerno razdelitvijo zemlje so merodajni činitelji na Ruskem hoteli preprečiti splošno obuboževanje. Ker pa se je vsled močnega naraščevanja ljudstva pri vsaki novi delitvi del (nadlež) posameznika vedno bolj manjšal in ker posameznik ni imel dosti smisla za zboljšanje zemlje, je bil naslednji splošna ubožnost.

L. 1905 je na Ruskem izbruhnila revolucija, v kateri si je kmetijska nezadovoljnost dala duška. Posledica je bila, da je car dal ljudstvu pravico sodelovanja pri vladstvu ruske države. Prva дума (poslanski zbor), ki se je zbrala 10. majnika 1906, je smatrala kot svojo največjo nalogo, da olajša bedo na kmetih. Predlagala je, naj se del državnih, kronskih in cerkvenih posestev in del veleposestev plemstva izroči in porazdeli kmetom. Pa je bila razpuščena, kakor tudi druga дума iz l. 1907, ki je tudi imela opozicijsko večino. Tretja дума, zbrana meseca novembra 1907, je se le imela vladi vdano večino, ter je pritrdila agrarnim prenosom ministra Stolypina, kateri je hotel razposediti ne veleposestnike, marveč vaske občine. Te bi naj izgubile ono zemljo, ki so jo od kmetijske osvoboditve l. 1861 poselele kot skupno last, zemlja bi se naj razdelila med kmete kot zasebna last. To bi se naj zgodilo prisilnim potom, če dotična občina že 50 let ni izvršila nove zemljiške razdelitve, prostovoljno pa, če se taka razdelitev ni zgodila od l. 1893. Tako je napredovala razveza in razkrojitev mira, ni pa napredovalo blagostanje in ni rasla zadovoljnost med kmeti.

Ruska revolucija 1917 je odpravila agrarno prenosno carske vlade ter je odprla pot novim ciljem. Do sedanje revolucije je bila v evropski Rusiji brez Poljske, Finske in Kavkaza zemlja tako-le razdeljena: državna posestva 172 milijonov hektarjev (40%), posestva cerkev, samostanov in mest 9% milijona ha (2,2%), kmetijska posestva 145 milijonov (34%), veleposesti 99% milijona ha (23%). Državna posestva so povečini (95 milijonov ha) gozdovi ter ne sodijo za poljedelstvo, gozdovi veleposestnikov obsegajo 42 milijonov ha. Vendar pa bi orna zemlja državnih posestev, veleposestnikov, cerkva in mest tvorila nad 70 milijonov ha, ki bi, razdeljeni med kmete, kmeti-

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Po zraku je začelo rjuti, piskati in tuliti, da se je potresala od udarcev zemlja in odmevalo nebo od bučanja.

Za časa teh ljutih bojev sem opravljal ono presneto telefonsko službo. Kakor hitro se je oglašil prvi strel iz sovražnega topa, se je vzbudila tudi nervoznost pri naših višjih poveljstvih v ozadiju. Za vsako granato bi bili radi znali, kam da se je zasedla. Nekaj nevezdržnega so postala ta vprašanja zmedene bojzljivosti, če je enkrat navalila sovražna pehota. Kar deževalo je strahopetne radovednosti:

„V kolikih vrstah nastopa sovražnik? — Kam je naperil svojo glavno moč? — Se še li bomo mogli držati?“ itd.

Sedaj pa odgovarjaj po resnici na ves ta plevel, na vse te vagone bojazni, če moreš! Bog mi ne šteje tega v greh! Sem jih pač mazal, božal in gladi, one preskrbne gospode s tolažbami o gotovi zmagi, kakor mi jih je pač trenutno porivala domišljija na jezik.

Hrvati, vsa čast jim, celih 21 dni so stali nepremično kot skala in zid. Rusi niso mogli naprejši niti za ped. Naš bataljon je prežal vedno v rezervi, le enkrat se je udeležil enega protinapada s prav neznačnimi izgubami.

Prideljen je bil ravno v onih bojih našemu bataljonu kavalerijski praporščak, madžarsko-grofovski krvi, katerega imena bom pa vendarle zmočil. Gospod je slovel že pri kadru v Radgoni po svoji vojni izkušnji in po pripovedkah, ki so presežale že

vse plotove hrabrosti in junaštva. Spoznal sem ga sam osebno v Zaleszczyki, kjer je napravil tudi na mene utis junaka, ki bi lahko pozobal kar celih 20 Rusov zaenkrat. No, ta gospod iz dežele nadjunakov je moral pri Baranczah v obseg sovražnega bobnečega ognja.

Nekega jutra zgodaj mi prinese sanitetni vojak pismo z grofovskim pečatom. Iz vsebine črk sem sklepal, da je naš grof ranjen ali pa hudo bolan in se namerava spraviti v Bogom. Takoj sem se podal v takozvano marodno sobo, iztikajoč po vseh kotih za zlahtno madžarsko krvjo.

Iskanja me je rešil sanitetni narednik, ki me je peljal globoko pod hišo v klet. Tukaj je čepel naš junak prepadlega obraza, plašljivo zbeganih oči in na vse vetrove razmršenih las.

Ko me zagleda, hušne iz kota k meni, me zagradi hlastno za roko, prepogibajoč pred menoj desno koleno. Nisem prav znal, imam li opravka z norcem ali z bolnikom skaljene krvi in pameti. V trenutkih razmotrivanja med zavreto pametjo in boleznijo se je zakadila ena ruskih granat v bližino kleti, da se je res nekoliko potresla zemlja.

Vsi svetniki, me je namah izpustil grof, še čepel stisnil v kot in viknil preplašeno, da je še mene dirnilo na plašno plat. Sedaj sem si razpukšal njegovo bolezen — strah in bojazen pred artilerijo! — Naš junak je bolehal na strahopetnosti, kakoršne že nisem doživel do tedaj niti pri najzadnjem prostoru. Rotil me je pri nebu in zemlji, naj pregovorim zlahtnika, da ga odpošlje stran iz tega pekla v zaledje, kjer se ne strelja. On pač ne more prenesti tega pokanja, tega treska, potresa, bojnega hrupa, in te grozne morije.

Med tem in enakim grofovskim moledovanjem so frčale granate v kratkih presledkih mimo in v bližino kleti. Gospod grof se je stiskal ter privijal

v kot pri vsakem razpoku kot kak pomehkužen razvajan kužek. Obnašal se je čisto po vzgledu našega pobeglega sanitetnega psa.

Naravnost iz madžarskega Jeruzalema, prav iz same Budimpešte, so nam poslali k polku žival pasjega plemena, ki je pa bila tako izsolana, da bi naj iztikala za ranjence po bojem polju osobito v visokem snegu. Pes je razodeval že po postavi in naprednem pogledu boljšo kri. Pokrit in zavarovan je bil po hrbtu z lično odejo, iz katere so se biftšali 3 rdeči križi v svarilni znak sanitetne nedotakljivosti. Krog vratu mu je pobingavala srebrna kolajna; pes je bil odlikovan na preizkušnji za znanje in brihtnost s čistim — ogrskim srebrom.

In že res v obnašanju in kretnjah je bila žival zaupljivo prikupljiva, da si je osvojila na ljubezensko plat srca vseh. Zrli smo v tem psetu četveronožnega junaka, rešitelja in tolažbo na največji sili in stiski. Z vsemi pasjimi vrlinami od repa do gobca je bil ovenčan ta rdečekrižni kosmatin.

Da ga le ne bi prehalil, še moram omeniti, da so mu menda njegovi učitelji in odgojitelji pozabili zasaditi v srce za bojno polje prepotrebno čednost: hrabrost, srčnost in neustrašenost. Naš oboževanec se je namreč bal — strela! Pri prvem poku iz topa je pregriznil motvoz, ki ga je priklepal na poljano smrti, stisnil rep med plašljive noge in z Bogom v one kraje presrečne domovine, kjer se vsaj ne strelja.

Tudi grof je bil posut z lovoričkami človeških prednosti, čednosti in slave. Popoln pač ni nobeden zemljan, še zlahtnokrvni Madžar ne! Moj Bog, je to pač bil junak; toda streljanje, ki je v vojni precej nevarna šala, mu je preveč odmevalo po ušesih in mu potresavalo srce. Lepo me je prosil gospodek, naj mu pomorem, da se odtegne učinkom groma in treska.

(Dalje prihodnjica.)

ko zemljišče pomnožili za 50%. Tako bi bilo kmetom pomagano za več desetletij.

Sedaj rusko revolucijo vladajoči boljševiki pa so izumili bolj radikalno, najradikalnejšo rešitev kmetijskega vprašanja. Oni so komunisti (communis — splošno), ki pripoznavajo samo splošno last, ne pa zasebne lasti. Njihovo glavno načelo je: zemlja ne sme biti last zasebnikov, marveč last naroda — last ljudstva. Boljševiški poglavar Lenjin je izdal 26. novembra odredbo sledeče vsebine:

Zasebna last zemljišča preneha, pravica do zasebne lastnine na kmetih se mora odpraviti za zmiraj. Vsa zemljišča, ki so se dosedaj nahajala v oblasti plemstva, cerkve, samostanov in kapitalistov, z gospodarskimi poslopi in s pritlikinami vred, z mrtvim in živim inventarjem postanejo last vsega ljudstva. Razlastitev se bo izvršila brez odškodnine dosedanjim posestnikom; toda dobivali bodo skozi nekaj let podporo iz državne blagajne, da se lažje prilagodijo novim življenjskim pogojem. Inventar malih kmetov ostane nedotaknjen.

V vsakem okraju si izvoli ljudstvo okrajni odbor, v vsaki občini občinski odbor. Okrajni odbor določa, katera zemljišča se bodo razdelila, izvrši razlastitev in izroči razlašeno zemljišče posameznim občinskim odborom. Občinski odbori uredijo obdelovanje zemljišča. Smejo zemljo deliti na parcele, in izročiti v svrhu obdelovanja posameznim kmetikom in delavskim družinam. Nobena družina pa ne sme dobiti več zemljišča, kakor bi ga mogla sama, to je brez najetja delavcev, obdelovati. Ostalo zemljišče naj se za porabo podeli tistim družinam delavcev, ki nimajo nobenega zemljišča. Družine, ki dobijo zemljišče, dobijo isto samo za lastno porabo, ne pa kot osebno lastnino. Ako hoče zapustiti katera družina zemljišče ali ako izumrje, zemljišča ne sme morebiti prodati ali izročiti kot dedščino, ampak zemljišče preide nazaj na občinski odbor in ta zemljišče odda kak drugo družini, pri čemer se mora še posebej ozirati na najbližje sorodnike bivše družine. Bivši družini se povrnejo samo stroški za zboljšanje zemljišča, katero so izvršili. Ker se družine ne množijo enakomerno naglo, se zemljišče v vsaki generaciji nanovo porazdeli, da se tako uresničuje načelo, da mora ostati v vsaki družini samo toliko zemljišča, kolikor ga more sama obdelovati. Ne razteza se pa ta način rabe zemljišča na posestva s posebno intenzivnim obdelovanjem, zlasti ne na vrte, drevesnice, zemljišča za pridelovanje sladkornja, za pridelovanje oranž itd. Taka posestva obdelujejo občinski odbori na svoj lastni račun.

Odredba priznava vsem ruskim državljanom pravico do zemljišča. Vsak delavec sme zahtevati, da se mu odkaze toliko zemljišča, kolikor ga more obdelovati s svojo lastno družino. Ako mu pa občinski odbor ne more odkazati zemljišča v lastni občini, tedaj se mu pa odkaze zemljišče v kaki drugi občini, v kateri se še nahaja odvišno zemljišče.

Boljševiki menijo, da bo tako kmetstvo in delavsko vprašanje rešeno za vselej in v splošno zadovoljnost. Zapadnim Evropejcem taka rešitev nikdar ni prijala, ker ovira gospodarsko svobodo, veselje do dela, pridelovanje in gospodarski napredek. Ne vemo, ali je ruski duši in ruskim razmeram primerna taka agrarna ureditev, ki dela vsakega kmeta in vsakega človeka brezposelnega delavca v službi občine in države. O tem bo končno odločila ne ta boljševiška odredba, temveč ustavodajna skupščina, ki bo usodnega pomena ne samo za ruskega kmeta, marveč za vse stanovne in za celo državo.

Mir in premirje z Rusijo.

Orožnemu miru na ruskih frontah je sledil v soboto, dne 15. decembra, sklep premirja, ki se je podpisalo v Brest-Litovskem. Premirje, ki bo veljalo do dne 14. januarja 1918 opoldne, so podpisali princ Leonold Bavarski ter avstrijski, bolgarski, turški in ruski zastopniki. Če hoče kaka država odpovedati premirje, ima zato glasom pogodbe o premirju določen rok 7 dni. Če v tem roku nobena stranka ne bo odpovedala miru, bo premirje trajalo še preko 14. januarja 1918. Premirje se nanaša na vse fronte na vzhodu, in sicer za vse čete na suhem, v zraku in na morju.

Kakor poročajo dne 16. decembra iz Berlina, se bo na podlagi § 9 pogodbe o premirju sedaj takoj pričelo tudi s pogajanjmi za pravi in trajni mir.

Razveseljivo in vzpodbudno je, da so se pogajanja za mir pričela tik pred Božičem, ko se bo po zemlji zopet razlegal odmev angelske pesmi: "Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!" Človeška srca se bodo te dni v vročih molitvah dvigala do večlovenenega božj. Sinu, da nam po 3/4letnem vojskovanju nakloni vsaj na enem delu bojišča tolažljivi mir.

Ruski boljševiki so odkriti pristaši miru, ki se venomer trudijo za njegovo dosego. Ne more se pa reči, da imajo boljševiki večino v celi Rusiji. Pri volitvah v ustavodajno skupščino so dobili samo dobro tretjino vseh glasov. In ravno ustavodajna skupščina bo v svoji glavni besedi o miru in njegove vili končnoveljavnih pogojih. Tudi še niso boljševiki tako zagospodarili v Rusiji, da bi bili popolnoma podjarmili nacionalne meščanske in razne socialistične stranke. Sredstvo, ki ga boljševiška vlada po-

rablja za notranje pomirovljenje v državi, je vojska sila in zapiranje neljubih političnih nasprotnikov. To pa je malo skladno z njenim načelom neomejene svobode in z njenim mirovnim klicem.

Tudi avstrijski Slovani odkrito želimo mir, in sicer tak mir, ki bo trajen in ne bo netišče novih bojev. Tak mir pa ima za podlago enakopravnih svobodnih narodov, ki sami odločajo svojo usodo in določajo svoje razmere. Ruska vlada je v svoji mirovni ponudbi izrečno povdarila, da se naj sklene mir, ki bi prinesel vsem narodom pravico samoodločevanja. Torej ne samo tistim narodom, ki so dozdaj gosposovali, dočim so drugi jim morali hlapčevati, ampak vsem, velikim in majhnim. Naša vlada je na pritisk Nemcev in Madžarov v objavi ruske ponudbe skušala zamolčati ta najvažnejši stavek ruske ponudbe, samo raditiga, da bi se ne dregalo v nemško in madžarsko samovlastnost, ki zahtevajo samo za se pravico samoodločevanja. Naši poslanci so spoznali nemško-madžarsko zatajitev bistvene točke ruske mirovne ponudbe in so odločno ugovarjali proti takemu postopanju, ki ogroža uresničenje miru.

V adventnem času, ki nas pripravlja na milostni prihod Kralja miru, razširjajo avstrijski Nemci letak, naslovljen na Nemce v Avstriji, v katerem stavijo pogoje, ki so naravnost nasprotni ruskim pogojem. Zahtevajo namreč nemški mir, to je mir s pridobitvijo tujega ozemlja, z odškodninami in z nadvlado nemštva, zanikajoč pravico narodov do samoodločevanja. Ne narodi bi si posamezni odločevali usodo, temveč nalagali bi jo jim Nemci. Da se vzdrži nemška nadvlada, se tudi po koncu te vojske ne sme začeti z razoroževanjem, marveč začeti se mora zopet oboroženi mir, kakor pred vojsko, mir, ki je požiral milijarde za vojaške stroške ter je sejal sovraštvo, zavist in jezo med narodi. Tak je nemški mir. Taki prijatelji miru in človeštva so nemški nacionalci, kojih zvesti oproda je nemškutarski "Stajerc."

V sovražnem nam četverosporazumu se tudi ni pravega razpoloženja za mir. Četverosporazum državniški zaporedoma izjavljajo, da se hoče četverosporazum boriti naprej, dokler ne bo strta ohola Nemčija in njen pruski militarizem. Tako je dne 12. decembra izjavil v italijanski zbornici ministrski predsednik Orlando, ki je svoj govor končal z obljubo, da je Italija pripravljena se dalje boriti za veliko stvar ter da ohranjuje svojo vero v zmago svobode in pravčnosti. Dne 14. decembra pa je angleški ministrski predsednik Lloyd George rekel: "Mirovna ponudba Prusiji bi bilo izdajstvo naše (četverosporazumne) velike naloge."

Vprašanje miru z Anglijo, Francijo, Italijo in z njih zavezniki se ni na dnevnem redu, napram Rusiji pa vsi tovrstni razmišljanja na tanki niti. Razmere v Rusiji še vedno niso stalne. Čez noč lahko pride na krmilo zopet kaka druga, sedanjí mirovni nasprotna struja. Gotovo tudi ni, katera struja bo dobila v narodni skupščini, katera bo zdaj pričela zboračiti, večino. Vrh tega pa bodo Angleži in drugi naši sovražniki poskušali vsa sredstva, da preprečijo popolni odpad Rusije. In tudi za ta slučaj ne nameravajo odložiti orožja, ker pričakujejo, da bo mesto Rusije se za nje vojskovala Amerika.

Tako je torej z mirom, ko stojimo pred praznikom, ki nas spominja na večlovenenje Sinu božjega, Kralja miru. Prikazala se je zarja miru, toda kedaj bo nastopil tisti čas, ki bo končal strahovito vojsko, in ko bo izmučeno evropsko človeštvo iz dna duše zapelo veselo angelsko pesem: Mir ljudem na zemlji?

Resna beseda našim oblastim.

Slovenski kmet iz mariborske okolice nas je prosil, naj opozorimo naše oblasti, civilne kakor vojaške, na čudno postopanje s kmetiskim prebivalstvom. Da se v Avstriji, posebno pa pri nas na Stajerskem, kjer namestnikuje znani "prijatelj" slovenskega kmeta, grof Clary, ne postopa s kmetom preveč lepo, to nam ni povdarjati ni treba. Naglašati pa moramo, da se pritožbe o nečednem postopanju raznih uradov in vladnih nastavljenec s kmetiskim prebivalstvom množijo dan za dnem. Oblast s svojimi protikmetskimi odredbami in nasilnimi nastopi gojijo in pospešujejo nezadovoljstvo med našim ljudstvom. Z raznimi pretirano strogimi rekvizicijami se jemlje našim domoljubnim ljudem veselje do dela in s tem tudi veselje do domače grude. Kako vse drugače postopajo oblasti z mestno gospodo! V naslednjem samo nekaj primer, kako oblasti, uradniki-tuji in razni nastavljenici merijo z dvojno mero.

1. Rekvizicija živil. Na kmetih morajo rekvizicijske komisije stikati po vseh kotih, da ne bi kaj ostalo skritega. Po mestih imajo bogataši nakupčene velike zaloge žita, moka, fižola, kave, sladkornja in vsega, kar potrebujejo. V mestu pa se nič ne rekvirira. Če je krompir kmetu slabo obrodil, mu oolast tega ne verjame, kar pomeni, da ga je odpradal. Grozi se mu še s kaznjijo, odvzame razen belvice semenskega skoro ves krompir. Mnoge mestne hiše pa so čez mero preskrbljene s krompirjem. A tem

se ničesar ne odvzame, temveč jim se mora kmet odstopiti od svojih skromnih zalog. Rekvizicijske komisije, žitni komisijonarji in prevzemni uslužbenci postopajo mnogokrat s kmetom tako neprijazno, da ne rečemo surovo, kakor da bi kmet ne bil njih dobrotnik, ampak podložnik — suženj. Oblasti s tem podpihujejo iskro nezadovoljnosti v kmetovem srcu.

2. Rekvizicija živine. O tem poglavju prihaja dandanašnji od vseh strani Slov. Stajerja toliko pritožb, da je groza. Nakupovalci, posebno še nemškutarski mesarji in barantači, pašujejo v tem ozru tako kot bi res bili na Turškem. Enemu posestniku vzamejo živino do zadnjega repa, drugemu, ki je mogoče njih prijatelj, pa pušajo večinoma vse. Ljudje majejo z glavami in se vprašujejo: Ali je oblast slepa? Zakaj ne mara upoštevati naših pritožb? Dogaja se celo, da se kmet, ki prosi odloga za oddajo nujno potrebnih volov, kaznuje z globo 100 K, češiravno je oddal vole pri drugi oddaji. Seveda oblast ne mara niti odgovoriti na take prošnje. Če si se vozil v jeseni po železnici iz Maribora proti Gradcu, si pred postajo Pesnica videl kakih 30—50 glav goveje živine na travniku. To je živina barantača Praha, večinoma samo taka goveja živina, ki je namenjena za prekupčijo, a ne za obdelovanje posestva. Prahu pa ni treba živine oddati niti približno v toliki meri kot bližnjim kmetom. Grof Clary dela med kmetško živino in živino meščanov še posebno razliko. Meščanom mest Gradca, Maribora, Celja in Ptuj ni treba oddajati živine živinoprometnemu zavodu, ampak jo lahko "po svoje" prodajo, kakor je hočejo. Ali je meščan boljši državljan nego kmet? Oblast sama goji s takim postopanjem med ljudstvom nezaupanje do oblasti in neti nezadovoljnost.

3. Oprostitev. V meslih je skoro vsak trgovec, ki je le nekaj zavojčkov "Frankove kave" in take reči prodal kaki stotnji, oproščen od vojaške službe. Na kmetih pa se ubogemu kmetškemu vdovcu, ki ima na 40 oravov velikem posestvu samo staro mater in 6 mladoletnih otrok, ne da niti večtedenski dopust, še manj se ga pa oprosti od vojaške službe. Kmetiki ljudje morajo krvaveti, bodo postali invalidi, v meslih pa je oproščen skoro vsak agent, uradnik, in celo krepki, za fronto sposobni gledališki igralci. In še tiste redke oproščence s kmetov vpoklicujejo kar zaporedoma. Tako je bilo n. pr. začetkom meseca decembra vpoklicanih kar 5 slovenskih županov; da bi pa bil vpoklican tudi kak mestni župan na Stajerskem, nismo mogli izvedeti. Če kak posestnik dobi oprostitev, a je na fronti, ali kje v ozadju, ga v mnogih slučajih poveljniki ne pustijo domov, češ: nam se o oprostitvi ni nič poročalo, ali pa se mu kratkoma zabrusi v obraz: "Vas ne odpustimo!" In tako mnogim poteče rok oprostitve, a se ga ni še pustilo ne ene ure domov. Tako je bil ves trud s prošnjo in vsi stroški zaman. Mestni ljudje si v takih slučajih seveda vedo dobro pomagati. Sicer pa se proti njim itak postopa zelo popustljivo. Zakaj se tako ravna s kmetom, ki vendar prideluje živila za vso državo? S tem se zopet goji nezaupanje v kmetškega prebivalstva do oblasti.

4. Občevanje uradnikov. Nedavno je mi tožila kmetška žena, da je bila pozvana v neki zapuščinski zadevi pred sodnijo. Prišla je ob določeni uri. Čakala je in čakala, a uradnika ni bilo. Medtem se je za njo nabralo več gosposkooblečenih ljudi. Ko so se odprla vrata sodnikove sobe, je hotela vstopiti žena kot prva. A uradnik jo je zavrnil, češ: Vi imate čas čakati. In poklical je v sobo kar zaporedoma same gosposkooblečene gospe. Kmetška žena je morala čakati, a je čakala zaman. Ob 12. uri ji je prišel sluga praviti, da naj pride popoldan, ker "grede gospod obedovat." Takih slučajev je v naših uradih na stotine. Uradniki dajejo povsod prednost gospodi, kmeta pa zapostavljajo. S takim postopanjem uradništvo ne bo gojilo pri kmetškem ljudstvu zaupanja do uradništva.

5. Davki. Vsak srednji in tudi mnogoteri mali posestnik dobi dandanes predpis dohodninskega davka. Kmetško ljudstvo se z davki tako pritiska, da je že od sile. Kako prizanesljivo pa se dostikrat navija davčni vijak v mestih? Vsled vedno hujših davčnih bremen ni nobeno čudo, če postane kmet nezadovoljen.

6. Odlikovanja. Kmetško ljudstvo, posebno kmetški župani, vršijo v vojski velikansko delo v blagor države. Kmetški župan se mora sedaj en dan več truditi in storiti v uradnih zadevah en dan več korakov, kakor marsikateri uradnik v mestu v enem tednu ali v enem mesecu. In vendar predlagajo okrajni glavarji in c. kr. namestnik pred vsem le mestne uradnike in druge meščane za odlikovanja, kmetških pa ne. Naši možje se sicer ne punjo za odlikovanja, toda oblasti si s tem ne bodo pridobila zaupanja, če bodo kmeti tako zapostavljali.

Kmetiki stan je temelj državi, on daje državi največji krvni davek, on nosi največja bremena, a kljub temu ga uradniki-tuji prezirajo, zapostavljajo, kakor kakega brezpravnega človeka. Treba je mestu in odločnega nastopa, da se odpravijo te nevarne razmere.